

รัฐชาติ ชาตินิยม และอัตลักษณ์ไทดำ

ณรงค์ อาจสมิติ¹

บทคัดย่อ

ชาวไทดำก็เป็นเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ถูกอิทธิพลของรัฐชาติและวาทกรรมความทันสมัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตน บทความนี้ได้นำกรณีศึกษาชาวไทดำมาอธิบายการแปรเปลี่ยนไปมาในการแสดงออกอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า การแสดงอัตลักษณ์ที่แปรเปลี่ยนไปมานี้ เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ชาวไทดำไม่อาจปฏิเสธได้ โดยเฉพาะเมื่อประเทศเข้าสู่กระแสแห่งรัฐชาติ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจนี้มีอิทธิพลอย่างมากที่ทำให้ “คนอื่น” กลายเป็นคนไทย และส่งผลต่อความอิทธิพลเหลือในการแสดงออกอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาวไทดำ บทความชิ้นนี้อาศัยกรอบความคิดของธงชัย วินิจจะกูลในเรื่องของคนอื่นภายในชาติเดียวกัน (the others within) และ ชาวบ้านนอก ที่ทำให้เป็นคนไทยได้ (the docile others) มาใช้ในการอธิบาย พร้อมทั้งวิเคราะห์การช่วงชิงความหมายผ่านกิจกรรมงานประจำปีไทดำในตอนท้ายของบทความ

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ไทดำ, กระบวนการกลายเป็นคนไทย, การต่อรองความหมายอัตลักษณ์

Abstract

Like other ethnic identities in Thailand, Tai Dam ethnic identity has been shaped by the power of the nation-state and the modernity discourse. This article explores the situational expression of ethnic identity by a Tai Dam group. It contends that under the imposed hierarchy between the rulers and the ruled within the Thai nation-state, the Tai Dam express their ethnic identity situationally as Thai, Tai Dam, and Lao. The formation of the modern Thai nation-state and the Thai-ization of the ethnic others have created an ambivalence toward the Tai Dam ethnic identity. This article is framed by Thongchai Winichakul's notion of "the other within" and the *chao bannok* as the docile others. It illustrates the negotiation over the meaning of being Thai with different ethnicity in the Thai state through an ethnography of an annual Tai Dam festival.

Keywords: Tai Dam Identity, Thai-ization, Identity Negotiation

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล